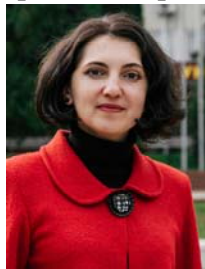

УДК 94(477)

Ірина Федорів

ДУБРОВИЧАНИН МИКОЛА АЛЕКСІЄВЕЦЬ – УКРАЇНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ-ІСТОРИК, ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ, ПЕДАГОГ

У статті подано життєвий і творчий шлях дубровичанина Миколи Алексієвця – відомого в Україні ученого-історика, професора, педагога, громадського діяча.

Ключові слова: Дубровиця, Микола Алексієвець, наука, історик, педагог.

Людство вступило у третє тисячоліття з переконанням його авангардної частини у тому, що основним рушієм історичних подій є сильні особистості, наділені неабиякими розумовими здібностями, вмінням глибоко розбиратися у вирі подій, дивитися у майбутнє, генеруючи цінні загальнолюдські ідеї, національні й гуманітарні проекти, згуртовувати навколо себе команду для досягнення поставлених цілей і розгортати у зв'язку з цим потужну практичну діяльність.

Процес духовного й національного відродження, який у перше десятиріччя незалежності охопив молоду Українську державу, особливо гостро підкреслив вагомість впливу на державно-політичне, наукове і культурно-освітнє життя країни національно-свідомої еліти. Адже вона щонайповніше вияскравлює та увиразнює характер нації, стає її домінантною рисою у безмежжі інших народів. За цією ознакою націю розпізнають у світах, за нею – вона пізнає саму себе.

Серед тих, хто уособлює таку еліту, – ім'я відомого в Україні вченого, громадського діяча, педагога, доктора історичних наук, професора М. М. Алексієвця. До цього списку одразу хочеться додати, що на сьогодні Микола Миронович – Заслужений працівник освіти України (2000), член Всеукраїнської спілки краєзнавців (2001), голова Асоціації істориків Тернопільщини, Дійсний член центру дослідження Поділля (2005), упродовж 1993–2006 рр. – декан історичного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, завідувач кафедри нової і новітньої історії та методики викладання історії (від 1993 і до нині). Та чи не важливіше буде підкреслити, що це – людина енциклопедичних знань, праці й обов'язку, яка завдяки своєму хисту вченого, педагога й державного діяча докладає надзвичайно багато зусиль для становлення новітньої історичної науки. І справа не у високих нагородах, званнях й відзнаках, а це – і медаль “Ветеран праці”, і знак “Відмінник народної освіти України” (1978), і звання “Міжнародна людина тисячоліття в номінації “2000 видатних науковців ХХ століття”, присвоєне Міжнародним біографічним центром у м. Кембрідж (Велика Британія), і орден “За заслуги” III ступеня (2012) – адже вони є лише своєрідним еквівалентом того, що зроблено вченим на науковій і педагогічній ниві. Важливо, що М. Алексієвець належить до тієї категорії українських науковців, які своєю довголітньою працею заслужили ширу любов серед колег-істориків і численних учнів та повагу серед наукового загалу й громадськості України.

Микола Алексієвець, без сумніву, є особистістю, глибоко зануреною у свою професійну діяльність й повністю відданою науці, й водночас, викладачем і керівником високого гатунку, що ніколи не знає втоми, наполегливим у всіх своїх устремліннях.

Як кожен учений, М. М. Алексієвець пройшов тривалий і складний шлях свого професійного зростання. Його біографія є відображенням суперечливої та

багатогранної історії СРСР й України другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст. На формування поглядів майбутнього вченого не могли не справити вплив історичні події та суспільно-політичні умови минулого століття. Його дитячі роки припали на непростий повоєнний період, часи культу особи Сталіна і його розвінчання; становлення як молодого історика – на “хрущовську відлигу” й період шістдесятництва; активна творча й громадська діяльність – на “горбачовську перебудову” і період незалежної України.

Народився Микола Миронович 10 лютого 1941 р. у м. Дубровиця Дубровицького району Рівненської області в сім’ї робітника. Початкову освіту одержав у місцевій школі. Виявивши неабиякі здібності до наук, особливо до гуманітарних, зокрема, до історії, та, відслуживши в армії, – у 1963 р. майбутній учений поїхав до Києва, де з успіхом склав іспити та вступив на історико-філософський факультет (сьогодні – історичний) Київського державного університету (нині – Київський національний університет ім. Т. Шевченка), який закінчив у 1968 р. з дипломом з відзнакою та із занесенням в Почесну книгу КДУ [1, с. 34]. За особливі успіхи в навчанні уже з другого курсу (включно до п’ятого) М. Алексієвець був Ленінським стипендіатом (найвища студентська нагорода тих часів).

На першому курсі навчання Микола Алексієвець записався до секції легкої атлетики. З цього часу спорту не покидав, ставши кандидатом у майстри спорту. Саме він привчив до організації часу, уміння переборювати себе. Принагідно варто відзначити, що професор Алексієвець дотепер зберіг спортивну поставу, легкість у ході, мобільність. Окрім того, спортивні заняття виробили принцип, який став домінуючою рисою характеру: є завдання – обов’язково треба його виконати. Наразі, головною метою після закінчення університету була кандидатська дисертація.

Київський період життя М. Алексієвця характерний входженням до елітарного кола тодішньої інтелігенції, на той час молодих, а згодом відомих істориків: В. Ю. Мельниченка, В. М. Ткаченка, Ю. М. Алексєєва, А. Г. Слюсаренка, В. Ф. Солдатенка, В. П. Шевчука, Ю. І. Макара, В. К. Борисенко, Б. М. Гончара, В. Отрощенко, М. Кірсенка та багатьох інших, та подальшою співпрацею із К. О. Дзеджулою, Я. Д. Ісаєвичем, Л. О. Зашкільняком, Ю. Ю. Кондуфором, А. Ф. Кізченком, І. М. Куліничем, П. С. Соханем, М. Я. Варшавчиком, М. Р. Литвиним, І. М. Мельниковою, С. В. Віднянським, – під впливом котрих він формувався як учений.

У 1968–1971 рр. Микола Миронович продовжив навчання в аспірантурі, завершивши його успішним захистом кандидатської дисертації. Далі – утвердження як викладача-історика, розквіт найкращих рис як науковця припадає на 70–90-ті рр., коли доля закинула його на щедру Подільську землю – Тернопільщину. Спочатку М. Алексієвець працював старшим викладачем, згодом доцентом Тернопільської академії народного господарства (нині – Тернопільський національний економічний університет). Серед численних студентів історика був, зокрема, й майбутній відомий економіст, Президент України 2005–2009 рр. – В. Ющенко. У 1977 р. Микола Миронович перейшов на роботу в Тернопільський державний педагогічний інститут (нині – ТНПУ ім. В. Гнатюка), де працював доцентом, завідувачем кафедри, проректором з навчальної роботи [2, с. 372].

У 80-х рр. вчений зацікавився історією Німеччини новітньої доби, розуміючи важливість дослідження всесвітньої історії. У суспільно-політичному житті СРСР це був переломний період. В 1985 році М. Горбачов проголосив перебудову, у ЗМІ дедалі більше почало з’являтися публікацій, які розвінчували антидемократичний комуністичний режим та неефективні способи господарювання. Вченого це вражало, водночас, й обнадіювало. Отож, у 1984 р.

він повернувся до наукових шукань, вступивши до докторантури, бо саме як учений-історик міг в усій повноті виявити своє світоглядно-дослідницьке “я”.

Результатом кількарічної науково-пошукової праці, стажування в Київському, Дніпропетровському, Московському, Ленінградському, Волгоградському, Берлінському та Лейпцігському університетах, роботи в архівах та бібліотеках, став успішний захист у 1987 р. докторської дисертації, підготовка низки монографічних праць з проблем всесвітньої та української історії [3 та ін.].

Початок 90-х рр. ХХ ст. у біографії науковця став новим етапом, коли він увесь свій педагогічний досвід й організаційні здібності спрямував на відкриття у вузі історичного факультету. Як згадує А. Фартушняк, практично кожне засідання кафедри суспільних дисциплін Микола Миронович завершував словами: “Історичний факультет повинен бути відкритий” [4, с. 5].

Безперечно, що поява історичного факультету була зумовлена самим життям, суспільно-політичними змінами в Україні та світі кінця 80-х – початку 90-х років минулого століття. Розпочатий етап національно-духовного відродження України викликав дедалі зростаючий інтерес громадськості до минулого, до історичних знань [5, с. 3]. Процеси державотворення, що відбувалися, неминуче загострювали увагу на необхідності поглибленого вивчення історії України, витоків нашого народу, створення й утвердження національної державності. Крім того, в умовах творення незалежної України виникла нагальна потреба в урахуванні уроків минулого, в поверненні із забуття невідомих історичних фактів, імен видатних осіб, які творили й утверджували українську історію [5, с. 3].

У 1993 р. у структурі одного з найстаріших вищих навчальних закладів Тернопілля – педагогічного – з’явився новий факультет – історичний. Реагуючи на потреби народної освіти області, ректор педінституту професор В. Кравець видав відповідне рішення про створення історичного факультету, деканом якого було обрано М. М. Алексівця [6, с. 1]. Як він напише пізніше у своїх спогадах, “тоді не вистачало всього – викладачів, підручників, навчального обладнання. Починали з “нуля”. Але були великі плани, надії, ентузіазм перших викладачів і студентів набору 1992/1993 н. р. Переважна більшість викладачів була без наукових ступенів. Ситуація кардинально змінилася в середині 90-х років, коли декілька викладачів захистили докторські й кандидатські дисертації, отримали звання доцентів і професорів” [5, с. 3].

Історію становлення факультету з повним правом можна вважати найбільш плідним періодом в діяльності професора М. Алексівця та водночас – часом становлення історичної освіти і науки в університеті й області. Микола Миронович розглядав факультет не лише як вогнище знань і наукової думки. Основним поставленим завданням було – вийти за межі провінційного факультету, а відтак, піднести його значення до рівня національного відродження. Ось чому всю справу виховання свідомої української інтелігенції він прагнув поставити на наукову систему організації освіти, яка б спиралася на передовий світовий досвід і відповідала характеру й традиціям найкращих університетів України й Європи. М. Алексівець вказував на важливість, з одного боку, добору і виховання професорсько-викладацького складу, а з другого, – нагромадження науково-освітніх традицій й перебудови змісту історичної освіти на нових методологічних засадах. “Зміст історичної освіти мав охоплювати не лише теоретичні знання, а й способи практичної діяльності, творчий досвід, ціннісні орієнтири народу” [5, с. 3–4].

Однією із найскладніших проблем, над якою постійно працював наш декан, була кадрова. Підкреслимо, що викладачі, залучені до розробки навчального плану, робочих програм історичних дисциплін в перші роки після створення факультету, були кращими випускниками провідних вузів України. Так,

П. С. Коріненко закінчив Одеський університет, Ю. Ю. Свідерський, В. В. Свідерська, С. В. Лук'яненко, О. А. Полянський, В. Д. Шепетюк, Ю. Й. Поліщук – Львівський університет, О. М. Петровський – Сімферопольський, Е. В. Бистрицька – Київський університет ім. Т. Шевченка, І. І. Шумський – Ужгородський, П. А. Михальчук – Чернівецький. Педагогічні інститути закінчили: Луцький – Т. М. Гонтар, Кам'янець-Подільський – А. К. Фартушняк, І. М. Боровська, М. В. Гришук. А отже, все те краще, що було в роботі історичних факультетів цих вузів, з урахуванням нових якісних змін у вищій школі, було вкладено в плани роботи факультету [4, с. 5].

Проте вимоги сучасного університетського випускника зобов'язували залучати до його підготовки не лише власних фахівців, а й кращих спеціалістів Тернопільського державного обласного архіву (зокрема, Б. Хаварівського), краєзнавчого музею (О. Гаврилюка, М. Строцень), Інституту національного відродження України (І. Герету), а також провідних учених інших вузів Тернополя, України та зарубіжжя. За час деканства Миколи Мироновича на історичному факультеті працювали знані науковці зі США, Канади, Франції, Німеччини, Словаччини, Польщі, Греції. Серед них професори В. Косик (Франція), М. Зубока (Канада), академік НАН України М. Мушинка (Словаччина), В. Бонусяк і Є. Орлоф (Польща), Я. Ніколадіс (Греція), Т. Гунчак (США), інші [7, с. 2].

З метою виховання патріотично свідомої молоді на факультеті постійно проводилися зустрічі з відомими громадсько-політичними діячами України, дисидентами, народними депутатами – В. Чорноволом, Л. Лук'яненком, І. Геретою, Л. Танюком, І. Біласом, Ю. Тимою, поетами М. Левицьким, С. Сапеляком та ін. [8, с. 3].

Певний час на факультеті працювала лише одна кафедра, з якої організували дві – кафедру історії України і політології та кафедру всесвітньої історії, згодом розділеної також на дві: стародавньої і середньовічної історії; нової і новітньої історії та методики викладання історії. Функціонувала й кафедра філософії та економічної теорії [7, с. 2].

Так, завдяки зусиллям Миколи Мироновича за короткий час історичний факультет став одним із провідних в університеті та західноукраїнському регіоні. Українська держава та педагогічна громадськість Тернопільщини визнали його базовим у підготовці фахівців-істориків для середніх навчальних закладів освіти. Отримавши сертифікат IV-го найвищого рівня акредитації, історичний факультет з потужним науково-педагогічним потенціалом, збагачений досвідом співробітництва з Інститутом історії України НАН України, історичними факультетами вищих навчальних закладів держави, багатьма зарубіжними ВНЗ взяв на себе відповідальну місію з оновлення змісту історичної освіти [5, с. 4]. З цією метою з ініціативи М. Алексівця відкрито аспірантуру, а згодом й докторантуру зі спеціальностей – 07.00.01 історія України та 07.00.02 всесвітня історія. За період діяльності факультету підготовлено понад тисячу фахівців-істориків, 6 докторів наук, професорів, 46 кандидатів наук, доцентів. Так, на сьогоднішній день кадрове забезпечення факультету на 100 % складають викладачі з науковими ступенями і вченими званнями.

Лише впродовж 2000–2004 років успішно захистили кандидатські дисертації 20 осіб-випускників факультету. А впродовж наступних років – докторами наук стали Л. М. Алексієвець, М. В. Бармак, Е. В. Бистрицька, І. С. Зуляк, Ю. Й. Поліщук, М. М. Москалюк, Б. Б. Буяк.

У становленні молодого факультету важливу роль відіграли науково-практичні конференції. Вони стали важливим фактором не лише зростання професійного рівня викладачів, виходу факультету на всеукраїнський масштаб комунікацій, налагодження співпраці між різними навчальними й науковими

установами України й зарубіжжя, а й сприяли патріотичному вихованню молодих громадян незалежної держави. Зрозуміло, яку роль тоді відігравали у піднесенні національної свідомості такі видатні діячі українського національного відродження, національно-визвольного руху, як М. Грушевський, М. Кордуба, В. Липинський, О. Кандиба-Ольжич, С. Бандера, Я. Старух, С. Петлюра, К. Левицький. Адже перші конференції обласного, республіканського та міжнародного рівнів були присвячені їхній діяльності [9, с. 4]. Відтак, уже зі студентських лав майбутні аспіранти Миколи Мироновича усвідомлювали важливість біографічних досліджень, з'ясовували місце і роль особистості в історії.

Серед інших актуальних тем та найбільш яскравих наукових конференцій всеукраїнського та міжнародного масштабу, що проводились на історичному факультеті, хотілося б згадати такі: “Історія українського націоналізму” (квітень 1996 р.), “Українська новітня держава: історія і сучасність” (квітень 1997 р.), “Українська молодь у боротьбі за державність в ХХ ст.” (лютий 1998 р.), “Історія України в контексті європейського національно-революційного руху 1848–1849 рр.” (травень 1998 р.), “Національно-державне відродження слов'янських народів Центрально-Східної Європи крізь призму 85-річчя” (листопад 2003 р.) [9, с. 4]. Після їх проведення громадськість міста заговорила про історичний факультет, про те, що він відбувся і став вагомим чинником суспільно-політичного, наукового й громадського життя краю.

З метою впровадження у навчальний процес нових інформаційно-контролюючих технологій була розроблена загальнофакультетська Програма розвитку інноваційних технологій у процесі викладання історичних дисциплін. У зв'язку з цим важливе значення для підвищення науково-методичного рівня викладачів мали Всеукраїнські науково-практичні конференції на теми: “Інноваційні технології в процесі викладання історії” (листопад 2000 р.), “Національна історична освіта: погляд у ХХІ ст.” (грудень 2002 р.), “Релігієзнавство як навчальна дисципліна: теоретико-методологічні та методичні аспекти викладання у вищій школі” (листопад 2002 р.), “Актуальні проблеми з історії та правознавства у працях молодих учених” (жовтень 2003 р.), матеріали яких опубліковано в “Наукових записках. Серія: Історія (Вип. 4 за 2002 р.; Вип. 4 за 2003 р.)” [5, с. 5].

Дев'яності роки ХХ ст. для України, яка в черговий раз відродилася як незалежна держава, стали особливим часом визрівання глибоких суспільних змін. Панування “колективістських” універсалістських версій тлумачення історичної дійсності, що не залишали місця для окремої особистості вже не задовільняли. Дедалі більша увага зверталася на гуманістичну природу людини, на її внутрішній духовний світ. Водночас політизація українського національного руху, яка поступово охоплювала всі верстви населення країни, диктувала потребу історичного обґрунтування національних вимог. У таких умовах значно зросла роль історика як такого, що розтлумачить, збереже і передасть знання про минуле свого народу [10, с. 3]. Перед новоствореним колективом істориків постало завдання довести “історичність” української нації, обґрунтувати її право на рівноправне трактування в європейській сім'ї народів.

Тому професор М. Алексієвець приділив особливу увагу підготовці наукових праць. Більше того, керівник бачив наслідки відсутності в достатній кількості новітньої навчальної й наукової літератури на початку 90-х рр. ХХ ст. виправити становище частково могли місцеві видання, праці викладачів і студентів історичного факультету. З цією метою декан заснував при факультеті редакційно-видавничий центр “Літопис” (до речі, такого плану – єдиний в університеті), який успішно виконував поставлені завдання і діє до сьогодні.

Так, першим науковим доробком факультету стали видання: “Україна і світ. Історія: минуле і сучасність” [11], “Тернопілля: сторінки історії” [12], “Україна на шляху до незалежності і демократії” [13], “Києво-Могилянська академія в історії України і зарубіжних слов’янських країн” [14], “Богдан Лепкий в духовній історії України” [15], “Михайло Грушевський – погляд із сьогодення” [16] та ін. Кожне із цих видань, головним редактором яких був М. Алексієвець, заповнювало ту чи іншу прогалину української національної історії, давало можливість усім зацікавленим пізнавати історію України. Так розпочалася прекрасна традиція щорічних публікацій наукових досліджень викладачів, студентів й аспірантів факультету, провідних українських науковців, що співпрацювали з університетом, пропагування їхнього творчого доробку.

Пріоритетною тематикою статей стало вивчення й осмислення національної історії і культури України. А це робило свою справу й у збагаченні історичними знаннями населення міста й області, й у спілкуванні та обміні поглядами, точками зору з істориками інших регіонів України, що було так важливо при відновленні історичної пам’яті та формуванні історичної традиції у перші роки відродженої України [10, с. 3]. Недарма у своєму привітанні історикам з нагоди першого випуску студентів, відомий громадський діяч краю І. Герета написав: “Нас, тернополян завжди боліло те, що у рідному місті не було власної кузні істориків. А на сьогодні, факультет є і він щодня голосніше заявляє про себе, хоч роботи ще непочатий край...” [8, с. 5].

Декан М. Алексієвець докладав максимум зусиль для покращення матеріально-технічної бази навчального процесу та рівня викладання. У перші роки існування факультету було обладнано 6 навчально-методичних кабінетів-лабораторій, у тому числі, української духовної культури “Відродження”, української правової культури “Державність”, з археології та допоміжних історичних дисциплін “Джерела”, історії України, філософії та економічної теорії, 5 лекційних аудиторій [7, с. 2]. Інакше й не могло бути в умовах стрімкого бігу життя, демократизації національного укладу, вдосконалення змісту історичної освіти.

Серед яскравих сторінок життя факультету, що сприяли його зростанню в другій половині 90-х років, стали події й навчально-виховного плану. Варто згадати участь студентів у роботі археологічно-етнографічних експедицій “Обереги”, “Вічні символи нації”, “Тіні забутих предків”, “Забуті могили”, матеріали яких лягли в основу наукових статей, серії курсових і дипломних робіт [7, с. 2]. Науковій діяльності студентів сприяли засновані при факультеті інформаційно-аналітичний центр “Гарт”, політико-дискусійний клуб “Діалог” і “Аргумент”, товариства ім. М. Міхновського та О. Ольжича, Наукове Студентське Товариство. Важливим виховним чинником у національно-патріотичному вихованні студентів виступали команда КВК “Родина Алексів” (заснована восени 1996 р.), танцювальні й вокальні групи [5, с. 7]. Наші студенти-історики брали участь в організації історико-краєзнавчих, туристичних походів по героїчних місцях ОУН–УПА. Вони очолювали громадські організації міста й області, були найбільш активними вихователями громадських молодіжних організацій “Юна Січ”, “Пласт”, “СУМ” тощо [9, с. 4].

Вагоме виховне й пізнавальне значення мали студентські факультетські газети “Історик”, “Вісник НСТ”, часопис “Сторінки літопису”. У них систематично висвітлювались усі сторони життя на факультеті: викладацька й студентська наукова робота, навчальний процес, результати навчально-виробничих практик (археологічної, етнографічної, краєзнавчої, педагогічної), активна виховна діяльність. У газеті “Історик” було запроваджено чудові рубрики: хроніка становлення і розвитку факультету, визначні історики, факультет у долях, на допомогу абітурієнту та ін. А як додавали настрою, підсилювали “істфаківський

дух” статті викладачів та кращих студентів факультету. Достатньо назвати їх заголовки, і ви зрозумієте, про що йдеться: “Нас об’єднала істфаківська родина”, “Наш істфак – наша гордість”, “Молодь – майбутнє історичної науки”, “Істфак – це ми, об’єднані істфаком”, “Наші лауреати”, “Історія – душа народу” та ін. [17]. Тому, не буде перебільшенням сказати, що “Історик”, “Вісник НСТ”, “Сторінки літопису” суттєво вирізнялися на фоні університетських видань, а на сьогодні є окрасою факультету періоду його становлення.

У 1995 р. з’являється перший випуск “Наукових записок Тернопільського державного педагогічного інституту. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця”. Як фахове видання діє до сьогодні. Окрім того, на факультеті редагувалися Наукові записки, серії: “Філософія” та “Економіка”, таким чином заповнюючи увесь комплекс суспільних дисциплін науково-методологічним матеріалом.

Переважна більшість публікацій нового видання серії “Історія” – предметний внесок у дослідження та узагальнення нових маловивчених тем з історії України й всесвітньої історії, її міжнародних зв’язків у контексті європейського історико-культурного й суспільно-політичного процесу, концептуальних проблем історії національно-визвольного руху ХІХ–ХХ ст. Пріоритетними стали також питання методології історії, змісту, форм, методів історичної освіти, проблем розвитку вітчизняної культури та біографістики [10, с. 3]. Безумовна цінність “Наукових записок” історичної серії – у спробі з’ясувати магістральні шляхи розвитку сучасної української історії України, яка б ґрунтувалася не на ідеологічних догмах, а на історичних джерелах та кращих досягненнях української історіографії, у якій основне місце повинні зайняти проблеми етногенезу українського народу, становлення та формування його державності, визначення перспектив розвитку. З погляду сьогодення дня можемо стверджувати, що журнал виправдав своє існування, сприяв розробці багатьох наукових проблем та розширенню джерелознавчої бази. Додамо, що історія ще скаже своє слово про “Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія. Історія”, переосмислюватиме ті процеси, явища, постаті, які аналізували автори статей.

Відтак, час від заснування факультету – це, передусім, період становлення історичної науки в університеті. Наукова робота стала складовою частиною діяльності всіх його співробітників і студентів. Для цього на факультеті було створено належні умови для проведення широкомасштабних наукових досліджень фундаментального і прикладного характеру. Під керівництвом професора М. М. Алексієвця на факультеті велася комплексна науково-теоретична розробка важливих напрямів вітчизняної й загальної історії: історії зарубіжних країн, історичних зв’язків і співробітництва України й країн Центральної та Південно-Східної Європи, зовнішньополітичної діяльності. Актуальність дослідження цих питань визначили комплексну тему факультету “Україна в контексті європейської і світової історії”, затверджену вченою радою. Як зазначає Микола Миронович у статті “Місце і роль у навчальному процесі наукових праць з історії викладачів ТДПУ ім. В. Гнатюка”, “ми виходили з того, що розвиток української історичної науки, вільної від будь-яких ідеологій, має ґрунтуватися виключно на наукових критеріях з розробкою двох блоків діалектично взаємопов’язаних проблем: власне історії України і всесвітньої історії з врахуванням особливостей України, які мають бути вписані в контекст один одного. Саме на такому двоблоковому підході до вивчення історії і побудований наш навчальний план підготовки фахівців з історії” [18, с. 186].

Власне методологічний підхід, при якому українська історія розглядається в контексті світової, ліг в основу наукового проекту кафедри нової і новітньої історії, міжнародного збірника наукових праць за редакцією проф. Л. Алексієвця “Україна–Європа–Світ”, заснованого у 2008 р. (на сьогодні –

журнал має статус фахового, входить до наукометричних баз даних, добре зарекомендував себе в наукових колах і викликає значний пізнавальний інтерес). У названому збірнику, в редколегії котрого, окрім М. Алексієвця, відомі сучасні українські й зарубіжні науковці Ю. Алексєєв, В. Бонусяк, С. Віднянський, Р. Дрозд, М. Литвин, Ю. Макар, В. Мельниченко, В. Яровий, ін. пріоритетними визначаються такі аспекти, як діалектика історії України та всесвітньої історії, впливи домінуючих націй на розвиток української історичної науки в ХІХ–ХХ ст. (погляд на взаємозв'язки української і всесвітньої історії крізь проблему співвідношення політичних і культурних явищ, зв'язок української історичної науки з європейською); українська історична наука ХІХ–ХХ ст. у всесвітньо-історичному контексті, концепції та періодизація (основні етапи і періодизація розвитку української історичної науки в європейському та всесвітньо-історичному контексті, засадничі аспекти основних дискусій щодо України в сучасному науковому світі крізь призму минулого, тяглість і неперервність основних концепцій); схеми української і всесвітньої історії в ХІХ–ХХ ст. – зміни світобачення. На думку М. Алексієвця, успішне їх вирішення знаменуватиме вступ у новий етап розвитку і світової історичної науки, і взаємопов'язаний та взаємозумовлений цим вступом поступовий перехід української історичної науки від пострадянського періоду – в українську добу [19, с. 15].

Плануючи формат нового кафедрального збірника, професори М. Алексієвць та Л. Алексієвць безумовно виходили з того, що на сьогодні українська історична наука ще не має власної науково-дослідницької концепції історії України в її національно-державницькому вимірі, котра б знаходилась у відповідності зі світовою історією. Є російська, польська, єврейська та інші схеми історії України, які перебувають у протиріччі й не відповідають одна одній, не враховують й ігнорують специфіку українського історичного процесу в контексті історії Європи і світу [19, с. 16]. З потребою поглиблення досліджень, де б всесвітня історія осмислювалась так, щоб у ній знайшлося місце і для України, був створений цей збірник.

Здібності М. Алексієвця-науковця і досвідченого педагога особливо яскраво демонструє його діяльність як засновника, організатора й керівника Тернопільської наукової школи з проблем історичної біографістики.

Особистість у центрі уваги історика – це один із шляхів гуманізації науки, що стало просто необхідним для пострадянського суспільства. Вивчення не лише нових історичних фактів, подій і явищ, а конкретних людей, що жили й творили в певну епоху. Тому важко переоцінити значення осмислення і виділення біографічних досліджень як окремої галузі історичного знання у поглибленні національної історіографії. Методологічний підхід індивідуалізації історичного процесу, реконструкції особистості в контексті епохи став ключовим при виборі тем кандидатських дисертацій багатьох аспірантів М. Алексієвця.

Підкреслимо, що проблема історичної біографістики як галузі історичного знання актуалізувалась у другій половині 80-х – на початку 90-х років минулого століття у зв'язку із новою суспільно-політичною ситуацією. Історична біографістика об'єктивно посіла одне з провідних місць у тематиці досліджень. Характерною рисою вивчення відомих історичних постатей громадського життя, діячів науки і культури, стало визначення їхнього місця у процесі українського національного відродження, пошук неперервності між їхніми ідеями та сучасним українством. Велику увагу приділено справедливому поціновуванню діячів, дискримінованих у радянські часи. У цьому, мабуть, була ознака часу: молода українська нація, історична думка незалежної України потребувала авторитетів. Тому й праці такого змісту мали особливе значення, стали скарбницею новітніх інтелектуальних надбань, своєрідним індикатором духовного потенціалу, що

сприяв утвердженню громадянського суспільства, розбудові демократичної, соціальної і правової Української держави [20, с. 7].

Історико-біографічні розвідки, присвячені вивченню життя й творчості видатних українських учених, державних, громадсько-політичних та культурних діячів, були сконцентровані в основному на кафедрі нової і новітньої історії, де під керівництвом М. Алексієвця було створено наукову школу з історичної біографістики. На сьогоднішній день із зазначеної проблематики успішно захистили кандидатські дисертації 14 аспірантів професора та близько 10 – працюють й далі в цьому напрямі. Відтак, аспіранти й викладачі кафедри у результаті своєї багатогранної дослідницької праці повернули країні цілу плеяду геніальних українських учених й громадсько-політичних діячів. Ось лише деякі імена: Денис Зубрицький, Григорій Квітка-Основ'яненко, Іван Горбачевський, Андрей Шептицький, Кирило Студинський, Михайло Грушевський, Петро Могила, Володимир Гнатюк, Богдан Лепкий, Мирон Кордуба, Микола Чубатий, Олег Кандиба-Ольжич, Дмитро Донцов, Михайло Брайчевський, В'ячеслав Чорновіл... [20, с. 5].

У рамках роботи Тернопільської школи з української історичної біографістики проведено низку конференцій, присвячених життю й творчості відомих діячів, видано спеціальні збірники наукових праць [16; 21; 22].

Значним внеском в українську національну історіографію стало видання спеціальної тематичної монографічної праці “Українська історична біографістика: забуте і невідоме / За ред. проф. М. М. Алексієвця. – Част. 1. – Тернопіль: Лілея, 2005. – 352 с.” [23]. Увагу його авторів привернули найактуальніші аспекти діяльності й творчості відомих історичних постатей в контексті українського державотворення. Для прикладу назвемо окремі праці: “Києво-Могилянська академія в особах” (Леся Алексієвель), “Денис Зубрицький в українському історіографічному процесі Галичини” (Іван Куций), “Вплив митрополита Андрея Шептицького на суспільне і культурно-просвітницьке життя в Галичині кінця XIX – першої половини XX століття” (Любомир Крупа), “Концепція українського культурно-духовного відродження Михайла Грушевського (кін. XIX – поч. XX ст.)” (Оксана Валіон), “М. Грушевський і НТШ” (Віктор Савенко), “Суспільно-політична діяльність В. Гнатюка у контексті національного відродження України кінця XIX – поч. XX ст.” (Ігор Іванюта), “Національно-державницька концепція Мирона Кордуби” (Ірина Федорів), “Науково-літературна діяльність О. Кандиби-Ольжича” (Леся Костюк), “В'ячеслав Чорновіл: постать на тлі доби” (Ярослав Секо, Сергій Бондаренко) [23].

Праця викликала значний резонанс в Україні й дала поштовх подальшому поглибленому вивченню історії України в особах, наукової й творчої спадщини вчених, громадсько-політичних діячів у контексті визначальних віх української історії. Це засвідчує друга частина “Української історичної біографістики...”, опублікованої науковцями факультету в 2008 р. [24]. Її автори подали оригінальні історичні портрети таких видатних діячів, як П. Могила, С. Жук, А. Річинський, У. Самчук, Б. Лепкий, З. Кузеля, С. Рудницький, Я. Падох, М. Чубатий, М. Кордуба, О. Кандиба-Ольжич, С. Магальяс, А. Горбачевський, Г. Сковорода, Г. Хомишин, С. Качала, О. Кисілевська, М. Рудницька, В. Старосольський, Я. Стецько, Л. Лук'яненко, І. Герета, Л. Крупа [24].

Цінністю першої й другої частин є те, що їх автори охарактеризували життєвий й творчий шлях зазначених діячів на основі архівних матеріалів, таким чином ввівши до наукового обігу значну частину заборонених раніше фактів й подій на новій методологічній й джерелознавчій базі. Названі праці в умовах сучасного національного відродження сприятимуть об'єктивному висвітленню історії України в особах, підвищенню ролі науки й освіти в суспільстві,

відкриють нові штрихи до портретів відомих українців. Відтак, можемо говорити, що завдяки роботі наукової школи проф. М. Алексієвця відбулося піднесення історичних досліджень в ТНПУ ім. В. Гнатюка на новий якісний щабель.

Історична біографістика – не єдиний науковий напрям роботи викладачів кафедри нової і новітньої історії. На сьогодні можемо стверджувати про наукову й практичну значущість історичних досліджень кафедри Миколи Мироновича і з проблем циклу всесвітньої історії. Науково-дослідницька робота професора сконцентрована на активній участі у розробці нової актуальної колективної наукової проблеми кафедри “Україна–Європа–Світ: історико-політичні та гуманітарні аспекти розвитку” [25]. Як зазначає вчений, “однією з помітних сучасних тенденцій наукового доробку кафедри стало зростання інтересу молодих дослідників до питань історії зарубіжних країн та міжнародних відносин, які, як відомо, впродовж тривалого часу фальсифікувалися” [19, с. 16]. Особливо хочеться відзначити праці про еволюцію зовнішньої політики України в умовах глобалізації (М. Алексієвць, Я. Секо), про українсько-польські (Л. Алексієвць, В. Гевко, Н. Чорна), українсько-російські (А. Дмитрук), українсько-британські (А. Грубінко), українсько-чеські (О. Цуп), українсько-німецькі (М. Алексієвць, І. Боровська), українсько-білоруські (О. Валіон) економічні та культурно-освітні відносини на сучасному етапі [19, с. 16]. Високу позитивну оцінку на сторінках всеукраїнських часописів отримало ґрунтовне дослідження Л. Алексієвця “Польща в 1918–1926 рр.: особливості відродження національної державності, формування суспільно-політичного устрою” [26].

Аналітичні статті з історії США, Франції і Великої Британії опублікувала доц. Боровська І. М. При кафедрі успішно функціонує Українсько-польська школа молодих учених (науковий керівник – проф. Л. Алексієвць) [19, с. 16, 21].

Подолання ідеологічних догматів, творчий, неупереджений погляд на події сьогодення дозволили колективу кафедри Миколи Мироновича вийти на широкий, якісно новий рівень осмислення проблем загальної історії.

Як фахівець-всесвітник М. Алексієвць тривалий час представляв історичний факультет у спеціалізованій вченій раді по захисту докторських і кандидатських дисертацій у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича, останні два роки – є членом спеціалізованої вченої ради по захисту кандидатських дисертацій у Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка.

На сьогоднішній день М. Алексієвць – авторитетний, визнаний учений з проблем історії країн Центральної і Південно-Східної Європи новітньої доби, актуальних аспектів міжнародних відносин й зовнішньої політики, вивчення співробітництва незалежної України з європейськими країнами. Назвемо хоча б такі відомі його праці, як: Відновлення національної незалежності слов'янських країн Центральної та Південно-Східної Європи: погляд через десятиліття [27]; Зовнішня політика України: еволюція та особливості [28]; Слов'янські народи Центральної та Південно-Східної Європи: утвердження незалежних держав у міжвоєнні роки (1918–1939 рр.) [29]; Цивілізаційні аспекти еволюції української зовнішньої політики в період незалежності [30]; Об'єктивна необхідність наукового вивчення історії України і Польщі та їх міждержавних відносин [31]; Польща в роки Першої світової війни [32]; Особливості антикомуністичної революції в Польщі кінця ХХ ст. [33]; Друга світова війна в історичній пам'яті [34] та ін.

Інтерес до всесвітньої історії – це лише суттєвий фрагмент наукових інтересів М. Алексієвця. Пріоритетного значення для нього набули праці, присвячені визначенню місця й ролі відомих і маловідомих представників української

інтелігенції в процесах українського державотворення, розвитку національної і європейської культури, про що уже йшла мова.

Відтак, як професійний дослідник всесвітньої історії, історії України та історії української й зарубіжної культури, М. Алексієвець створив значний науковий доробок, що складає понад 300 наукових публікацій, серед них, майже 20 монографічних видань, підручників і навчальних посібників для студентів вузів, у тому числі з грифом МОН України. Результатом його плідної дослідницької роботи була участь у написанні таких важливих наукових праць, як: Культурне відродження України [35]; Роль Наукового товариства імені Шевченка в українському національному відродженні (друга половина XIX – початок XX ст.) [36]; Діяльність “Просвіти” у національному відродженні Східної Галичини (1868–1914 рр.) [37]; Роль М. Грушевського у піднесенні національної свідомості українського народу (кін. XIX – поч. XX ст.) [38]; Українська історична біографістика: забуте і невідоме [23–24]; Історія світової культури. Част. 1. [39]; Студентські наукові дослідження: сучасні вимоги та пріоритети [40]; Історія світової культури. Част. 2: від Бароко до сучасності [41]; Основи наукових досліджень [42] та ін.

Аналізуючи сучасний стан освіти й науки в Україні, осмислюючи питання світової та української історіографії, М. Алексієвець вважає, що в цій царині і досі не визначено теоретико-пізнавальні орієнтири. “Українська історія, після того, як Антонович від’єднав її від польської, а Грушевський – від російської, так і залишилася на рівні сепарації, замість того, щоб вступити у більш зрілу фазу – погодження із всесвітньою історією, яка має настати шляхом діалектичного опрацювання проблем української і всесвітньої історії. Цей етап не настав ще й досі також тому, що більшість істориків, які, крім проблем української, досліджуючи питання всесвітньої історії, були пройняті патріотичним ірраціоналізмом, надто заангажовані в політику і поєднували ідеологію та науку”. М. Алексієвець вкотре підкреслює, що “нам потрібно мати свою національну історію, і ми мусимо її творити, але у згоді із загальносвітовою” [19, с. 15]. Відтак, низка публікацій вченого присвячена проблемам методології історії та наукових досліджень, окремим аспектам розвитку освіти і науки в Україні загалом, та на історичному факультеті ТНПУ, зокрема [18–20; 43–46].

Як бачимо, наукові, науково-популярні й методичні публікації М. Алексієвця надзвичайно широкі за тематикою, мають різне цільове призначення. Науковець наголошує на актуальності вивчення української історії в контексті світової й європейської, в контексті взаємодії українського народу з народами Європи, акцентує увагу на вагомості досліджень культурологічних аспектів національної й світової історії та пріоритетності студій з історичної біографістики.

Спільне, що поєднує його дослідження, – це ґрунтовна джерельна база, новітня методологія, вираженість змісту й висновків. Як свідчать вищезазнані праці М. Алексієвця, він завжди реагує на виклики сьогодення. Творчу спадщину науковця, без сумніву, можна вважати вагомим внеском у розвиток національної й зарубіжної історіографії.

За роки праці професор підготував понад 20 кандидатів історичних наук, 5 переможців Всеукраїнської олімпіади студентів з історії, близько 20 лауреатів Всеукраїнських і Міжнародних конкурсів, стипендіатів Президента та Кабінету міністрів України. Під його керівництвом студенти опублікували понад 100 праць. Та найголовніше, що М. Алексієвець – фундатор одного з кращих історичних факультетів України, упродовж близько 15 років його головний натхненник та організатор.

Не можемо не назвати і його вихованців – д. і. н., професора, завідувача кафедри стародавньої і середньовічної історії ТНПУ ім. В. Гнатюка І. С. Зуляка;

к. і. н., доц., к. і. н., доц. В. В. Савенка, к. і. н., доц., начальника департаменту освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації Л. Л. Крупу. Значна їх частина сьогодні працює на історичному факультеті і є його молодим ядром: на кафедрі нової і новітньої історії (О. Валіон, Н. Григоруk, Л. Костюк, І. Федорів, Т. Лахманюк, Я. Секо), кафедрі історії України (І. Куций), стародавньої і середньовічної історії (О. Ятишук, В. Кіцак, А. Кліш), педагогіки (В. Мисик) Деякі з його вихованців зміцнюють історичну науку в інших вузах Тернополя (Н. Білик, А. Грубінко, А. Дмитрук, С. Бондаренко, І. Процик, В. Погорецький) та України (Н. Чорна, Я. Дзісяк, Т. Деменко, Д. Дембіцький та ін).

Втіленням кращих сімейних традицій родини професора М. Алексієвця є наукова й творча праця його дружини – кандидата історичних наук, доцента географічного факультету ТНПУ ім. В. Гнатюка – Марії Олександрівни та двох доньок: кандидата філологічних наук, доцента, докторанта Київського національного лінгвістичного університету Оксани Алексієвць та наймолодшого доктора історичних наук в Україні, професора кафедри нової і новітньої історії ТНПУ ім. В. Гнатюка, заслуженого діяча науки і техніки України – Лесі Алексієвць, авторки понад 250 наукових праць, монографій, посібників з проблем Києво-Могилянської Академії та новітньої історії Польщі, відомої нині в наукових колах України та зарубіжжя. Вони продовжують працю батька як вченого, діяча-державника, спрямовану на плекання національної ідеології, на відродження української духовності, культури, науки.

Список використаних джерел

1. *Алексієвць М. М.* – вчений-історик, педагог // Тернопільський Енциклопедичний Словник. – Тернопіль: ВАТ ТВРК “Збруч”, 2004. – Т. 1. А–Й. – С. 34.
2. *Алексієвць М. М.* – історик // Енциклопедія сучасної України. – Т. 1. – К., 2001. – С. 372.
3. *Алексієвць М. М.* Победа, изменившая мир / М. Алексієвць. – К., 1990.
4. *Фартушняк А.* Роздуми ветерана істфаку // Історик. – № 3. – Тернопіль: Літопис, 2003. – С. 5.
5. *Алексієвць М.* Історичний факультет: шляхом утвердження й визнання / М. Алексієвць // Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М.М. Алексієвця. – Тернопіль. – 2003. – Вип. 2. – С. 3–7.
6. *Хроніка становлення і розвитку* // Історик. – № 1. – Тернопіль: Літопис, 2001.
7. *Алексієвць М. М.* Наші двері відкриті для всіх, хто прагне знань // Ровесник. – 27 березня. – 1999. – С. 2.
8. *Сторінки Літопису.* – Вип. 2. – Тернопіль: Літопис, 1997. – 36 с.
9. *Шумський І.* Виховуємо патріотів // Ровесник. – 27 березня. – 1999. – С. 4.
10. *Федорів І.* Пишатися є чим!.. // Історик. – № 4. – Тернопіль: Літопис. – С. 3.
11. *Україна і світ.* Історія: минуле і сучасність. Тематичний збірник викладачів, студентів і аспірантів Тернопільського педагогічного інституту / За заг. ред. доктора історичних наук, проф. Алексієвця М.М. – Тернопіль, 1995. – 158 с.
12. *Тернопілля: сторінки історії.* – Тернопіль, 1995. – 163 с.
13. *Україна на шляху до незалежності і демократії.* – Тематичний збірник праць викладачів, студентів і аспірантів історичного факультету / За заг. ред. докт. істор. наук, проф. М. М. Алексієвця. – Тернопіль, 1996. – 322 с.
14. *Алексієвць Л. М.* Києво-Могилянська академія в історії України і зарубіжних слов'янських країн / Л. Алексієвць. – Тернопіль, 1995. – 54 с.
15. *Лиса Н.* Богдан Лепкий в духовній історії України / Н. Лиса. – Чикаго-Тернопіль, 1996. – 56 с.
16. *Михайло Грушевський* – погляд із сьогодення. Наукові записки ТДП. Серія: Історія. Вип. V. – Тернопіль, 1997. – 280 с.
17. *Історик.* – № 1, 3 (2001); № 1–3 (2002), № 3 (2003). – Тернопіль: Літопис.
18. *Алексієвць М.* Місце і роль у навчальному процесі наукових праць з історії викладачів ТДПУ ім. В. Гнатюка / М. Алексієвць // Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М.М. Алексієвця. – Вип. 12. – Тернопіль. – 2001. – С. 185–188.
19. *Алексієвць М.* Про науково-дослідницьку роботу кафедри нової і новітньої історії та методики викладання історії Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка / М. Алексієвць // Україна–Європа–Світ. – Вип. 1. – Міжнародний збірник наукових праць / Гол. ред. Л. М. Алексієвць. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008. – С. 13–21.
20. *Алексієвць М.* Українська історична біографістика: досягнення та перспективи її розвитку в ТНПУ ім. В. Гнатюка / М. Алексієвць // Українська історична біографістика: забуте і невідоме / За ред. проф. М. М. Алексієвця. Част. 1. – Тернопіль: Лілея, 2005. – С. 6–10.
21. *До 125-річчя Мирона Кордуби.* Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції // Наукові записки Тернопільського

державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Вип. 12. – Тернопіль, 2001. – С. 4–26. 22. *Спадщина* О. Кандиби-Ольжича у контексті національного відродження України: Збірник матеріалів Міжнар. наук. студент. конференції. Травень, 1997 р. / За ред. д-ра істор. н. проф. Алексієвця М. М. – Тернопіль: ТДПУ, 1999. – 278 с. 23. *Українська історична біографістика: забуте і невідоме* / За ред. проф. М. М. Алексієвця. Част. 1. – Тернопіль: Лілея, 2005. – 352 с. 24. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка*. Серія: Історія. – Вип. 2: Українська історична біографістика: забуте і невідоме / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Част. 2. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008. – 244 с. 25. *План перспективного розвитку кафедри нової і новітньої історії та методики викладання історії ТНПУ ім. В. Гнатюка*, затверджений на засіданні кафедри від 7 вересня 2010 р. 26. *Віднянський С. В., Рубльов О. С.* Л. Алексієвць. Польща: утвердження незалежної держави. 1918–1926 // Український історичний журнал. – 2007. – № 5. – С. 212–216; *Боровська І. Л.* Алексієвць. Польща: утвердження незалежної держави. 1918–1926. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. – 448 с. // Університет. – № 4. – К.: Київський славистичний університет, 2008. – С. 116–118; *Федорів І.* Алексієвць Л. М. Польща: утвердження незалежної держави. 1918–1926. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. – 448 с. // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. І. С. Зуляка. – Тернопіль, 2007. – Вип. 2. – С. 226–230. 27. *Алексієвць М.* Відновлення національної незалежності слов'янських країн Центральної та Південно-Східної Європи: погляд через десятиліття / М. Алексієвць // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Вип. 3: Національно-державне відродження слов'янських народів Центрально-Східної Європи крізь призму 85-річчя. – Тернопіль, 2003. – С. 14–19. 28. *Алексієвць М.* Зовнішня політика України: еволюція та особливості / М. Алексієвць // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – К., 2008. – Вип. 22. 29. *Алексієвць М.* Слов'янські народи Центральної та Південно-Східної Європи: утвердження незалежних держав у міжвоєнні роки (1918–1939 рр.) / М. Алексієвць // Україна–Європа–Світ. Міжнародний збірник наукових праць / Гол. ред. Л. М. Алексієвць. – Вип. 2. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2009. – С. 26–33. 30. *Алексієвць М., Секо Я.* Цивілізаційні аспекти еволюції української зовнішньої політики в період незалежності / М. Алексієвць, Я. Секо // Україна–Європа–Світ. – Вип. 3: Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини / Гол. ред. Л. М. Алексієвць. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2009. – С. 11–23. 31. *Алексієвць М.* Об'єктивна необхідність наукового вивчення історії України і Польщі та їх міждержавних відносин / М. Алексієвць // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Тернопіль, 2002. – Вип. 5. – С. 96–98. 32. *Алексієвць М.* Польща в роки Першої світової війни / М. Алексієвць // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Тернопіль, 2004. – Вип. 2. 33. *Алексієвць М.* Особливості антикомуністичної революції в Польщі кінця ХХ ст. / М. Алексієвць // Чернівці, 2008. 34. *Алексієвць М.* Друга світова війна в історичній пам'яті / М. Алексієвць // Україна–Європа–Світ. – Вип. 4: Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини / Гол. ред. Л. М. Алексієвць. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2010. – С. 22–26. 35. *Культурне відродження України.* – Львів, 1993. 36. *Алексієвць М.* Роль Наукового товариства імені Шевченка в українському національному відродженні (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). – Тернопіль, 1999 (у співавт.). 37. *Алексієвць М.* Діяльність “Просвіти” у національному відродженні Східної Галичини (1868–1914 рр.). – Тернопіль, 1999 (у співавт.). 38. *Алексієвць М.* Роль М. Грушевського у піднесенні національної свідомості українського народу (кін. ХІХ – поч. ХХ ст.). – Тернопіль: Літопис, 2002 (у співавт.). 39. *Алексієвць М.* Історія світової культури. – Част. 1. – Тернопіль: Лілея, 2005 (у співавт.). 40. *Алексієвць М.* Студентські наукові дослідження: сучасні вимоги та пріоритети / М. Алексієвць. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2007. 41. *Алексієвць М.* Історія світової культури. Част. 2: від Бароко до сучасності. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008 (у співавт.). 42. *Алексієвць М.* Основи наукових досліджень. Навч. посібник для вузів України / М. Алексієвць. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2009. 43. *Алексієвць М.* Українська історична біографістика у світлі сучасних викликів національно-державного будівництва / М. Алексієвць // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. І. С. Зуляка. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008. – Вип. 2 // Українська історична біографістика: забуте і невідоме. Ч. 2. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2008. – С. 5–8. 44. *Алексієвць М.* Творимо правдиву історію України / М. Алексієвць // Вільне життя. – 27 квітня. – Тернопіль, 2005. 45. *Алексієвць М.* Розвиток історичної науки і освіти в сучасних умовах / М. Алексієвць // Історична наука на сучасному етапі розвитку. – Кам'янець-Подільський, 2004.

46. *Алексієвець М.* Наукові історичні дослідження в Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка: стан, проблеми і перспективи / М. Алексієвець // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Тернопіль. – 2005. – Вип. 1. – С. 3–11.

Ирина Федорив

ДУБРОВИЧАНИН НИКОЛАЙ АЛЕКСИЕВЕЦ – УКРАИНСКИЙ УЧЕНЫЙ-ИСТОРИК , ОБЩЕСТВЕННЫЙ ДЕЯТЕЛЬ, ПЕДАГОГ

В статье представлены жизненный и творческий путь дубровичанина Николая Алексиевца – известного в Украине ученого-историка, профессора, педагога, общественного деятеля.

Ключевые слова: Дубровица, Николай Алексиевец, наука, историк, педагог.

Iryna Fedoriv

THE OFF SPRING OF DUBROVYTSYA OF MYKOLA ALEXIYEVETS –

UKRAINIAN SCHOLAR-HISTORIAN, PROFESSOR, TEACHER, PUBLIC FIGURE

The article presents the life and creative activity of Mykola Alexiyevets, the off spring of Dubrovycsya – known in Ukraine scholar-historian, professor, teacher, public figure.

Key words: Dubrovycsya, Mykola Alexiyevets, science, historian, teacher.